

ANVIOÙ HON LEC'HIOÙ (3)

Lav. Sede ur ger na seblant ket bezañ gwall anavezet gant ar vrezhonegerien. Ha koulskoude e kaver anezhañ evel ger hag evel elfenn en meur a anv-lec'h. Anavezet eo termeniñ ar C'hatolikon, an hini moulet en 1499 : *Lau et drouc tout ung*. Neuze *lau*, *lav* herie, zo “drouk”. Kavet e vez ivez en ur skrid un tammig koshoc'h eus un ugent vloaz bennaket : *Lau costum am deseu euhy* “Bezañ eo ur c'hustum fall d'am soñj” (Dismantr Jeruzalem eus c.1480).

Erwan Vallerie hag a oa ur pezh spered lemm anezhañ en devoa diskoachet un nebeud anvioù savet war *lav*. Ha gant se distrujet un nebeud mojennoù lec'hanvadurel (mar plij!). Evel *Laurenan* hag a felle da dud zo gwelet ennañ ul **Lok-Renan*. Nann, aze n'eus nemet *lav* + *reun* + *an*. Ma, ar ger *reun* “torgenn” zo gwisket ivez dindan *run*, ha moarvat aliesoc'h. Hag an dibenn *-an*, fez, zo re anavezet evit bezañ displeget muioc'h... Met kement dibenn *-an* na gas ket d'ar memes tra. Sellit'ta, *Runan*, ur barrouz heverk gant plasenn he bourk ha gant he iliz paramantet a savadurioù diavaez ken heverk all, etre Pleuzal ha Peurid-ar-Roc'h, war hent Gwengamp. Ret eo mont da welet. Ar *Runan*-se a vez distaget gant ar pouezmouezh war ar fin, ur fin hir, na echu morse... Rak dont a ra eus *Runargant* er grennamzer.

Met, ul lec'hanv all a oa bet diskoachet gant hon Erwan venniget : *Nostang* en ofisiel ha *Lostenk* en yezh hon bro. *Lav* + *stank*. Peadra zo da lâret war dalvoudegezh ar ger *stank*. N'eo ket ar ger galleg *étang* met kentoc'h ul lec'h ma vez “stanket” an dour... soñjit en *stank ar vilin*. En berr, ar galleg *étang* zo dour, ar brezhoneg *stank* ar pezh a vir ouzh an dour da vont. Hon *Lostenk* a ziskouez neuze ur perzh negativel abalamour d'an dour stanket, bardellet mard eo gwelloc'h lâret.

Met hon *lav* zo ken bev all en hon yezh pemdeziek. Tregeriz a oar re vat petra eo an droienn *evit kelo-se* gant ar ger *kelo/kelav* re vesket re alies gant ar ger *keloù*. Nann, dont a ra eus **ko-lagu*. Pe c'hoazh ar ger *laou* en troiennoù evel *tud laou* (skrivet *leu* en gwenedeg peuzhengounel). Hag aze al *laou* a c'hallfe dont eus derez uhelañ *lau* kozh, *laham* en henvrezhoneg “an hini vihanañ, disterañ”.

Ha penaos chom hep menegiñ ar pezh en devoa Leon Fleuriot, hon Leon Fleuriot dimp, diskoachet gant an anv-lec'h *Lautremen* nepell diouzh Gwengamp. *Lav* ha *drouk*, un hevelep...

Hon *lau*, *lav* zo kar d'ar c'hembraeg kozh *llaw*, pe d'an heniwerzhoneg *laugu*, *lugu*, *laigiu*. Diwar **lagu*-.

Traou pe welloc'h *traou*. Hag ivez *tenoù*, ken mat all. Hemañ diwezhañ o vezañ ar stumm a gaver en anvioù lec'hioù Bro-Wened. N'ouzon ket hag-eñ zo ur barrouz en Treger hep un aridennad anvioù-lec'hioù gant *Traou* : *Traou-meur*, *Traou-ar-wazh*, *Traou-Marker*, *Traou-an-dour* and so on. Ur ger gourel, merkit se mat, hag a zo unan eus merkerioù Treger, a-benn ar fin. Ar yezh lennek he deus dibabet ober gant *traou*, hag en Bro-Wened ne vez ket mui implijet *tenoù* evel ger pe termen boutin ha pemdeziek. Bezet a vezo ar ger *traou* zo en hon buhez pemdeziek, en Treger da vihanañ. Ha soñj hoc'h eus an “[trɔw] !” distaget kreñv ha trumm gant ur vamm-gozh bennaket (heñvel a-walc'h ouzh ma hini !) pan grede ur c'hazh ken bennaket all ober e gammedoù soupl war daol ar gegin ? Gwir eo, herie an dez, e vez lezet ar c'hizhier, ken koant ha ken tost d'hon c'halonoù (re dener!), da rodal souploc'h-souplañ war an taolioù... ha da ruflañ, mar gallan lâret, kement tra pe dost, zo war an taolioù-se...

Hag en yezh ar pemdez e reer ivez gant ar ger *traouienn*, benel hennezh. *Traouïenn*, *traonienn*, ne vern. Er pemdez pe en degouezhioù all...

Enebennoù zo evel *traou* ha *menez*, ar pezh zo anat, pe c'hoazh *traou* ha *krec'h*, ken anat all.

Hon *traou* a oa *tnou* ha *tonou* en henvrezhoneg, evel en hengembraeg, hag en krenngerneveureg e oa *tnow* (skrivet *tvow* en dornskrid ma kaver anezhañ). O daou, ar c'hembraeg hag ar c'herneveureg, yezhoù kar d'ar brezhoneg, n'o deus ket roet bugale d'ar ger avat. Kembreiz a ra gant ur ger aes : *dyffryn*. Dont a ra eus an dimeziñ etre *dwfr* “dour” ha *hynt* “hent”, dres unan eus talvoudegezhioù ar ger *traou*. An tremen eus *tnou* da *trou/traou* zo c'hoarvezet en kreiz mare ar c'hrennvrezhoneg klasel. *Traou-Meriadeg* zo en istor Sant-Yann-ar-Biz, hag en istor mojennel Breizh ivez. Hag un *traou* pe un *draouienn* all zo ur merker all en hon lennegezh : *Traou-Jozafad* (a-wezhioù ivez *Traouienn-Jozafad*), evel en 1530, en Tremenuan : “Hep comps gou da *tnou iosaphat*”. An *traou*-se a zeu eus ar Bibl, un

anv o verkañ ul lec'h brudet en-kichen Jeruzalem, eno e vo, hervez an teir relijion undoueour pennañ, staliet ar varn diwezhañ : “Ha setu, en deizioù-se, er mare-se, / ma rin distreiñ prizonidi Yehouda ha Jeruzalem, / hag e vodin an holl vroadoù, hag e rin dezho diskenn da draonienn Yehoshafat, / hag e rin barn ganto eno / a-zivout va fobl, va hêrezh Israel, / o deus strewet e-mesk ar pobloù, / ha va bro, o deus lodennet.” Eme ar profed Joel (4-1-2).

A zo ivez un anv-lec'h en Kemper-Gwezhenneg.

Merket e vo c'hoazh eo an *Draouienn-Jozafad* unan eus anvioù niverus “an Hent-Gwenn”, “Hent-sant-Jakez”, mard eo gwelloc'h ganeoc'h.

Ha penaos chom hep komz eus an *Traouieroù* en Perroz-Gireg. E-pad pell em boa kredet eo an dibenn un adliester, met n'eo ket. Un dibenn hipokoristik an hini eo (evel *-ik*, *-ek* da skouer) hag a dalvez kement ha doareañ ar fed ez eo perzh pennañ al lec'h kaout un toullad trevier. Da geñveriañ gant al *Ledanoù*, etre Lezardrev, Planiel, Plounez, Plourivoù, en krec'h ar pont. Amañ e talvez eo perzh al lec'h bezañ ledan.

Dont a ra *traou* eus **ten-owo-* dre **sten-owo-* (cf. ar gregaj *στένως* « strizh »), un termen na gaver en nep yezh keltiek pe indezeuropek all. Ha moarvat zo un darempred bennak etre *traou* ha *naou* “dour o tiverañ” zo diwar **sneu-*, ma n'eo ket ar memes ger, ar c'houblad *st-* / *s-* zo anavezet mat.

Herve Bihan

Levrlennadur

Erwan Vallerie, *Diazezoù studi istorel an anvioù-parrez – Traité de toponymie historique de la Bretagne*, 3 levrenn, An Here, Ar Releg-Kerhuon, 1995.

Per ar Gall ha Job Lec'hvien (troourien diwar an hebraeg), *Ar Bibl*, Levrenn 3, *Ar brofeded vras hag an daouzek*, An Tour-Tan, 1982, p. 210a.

Martial Ménard, *Notennoù a-zivout un nebeud anvioù brezhonek a ya da envel ar c'halaksienn Lacteus Obis*, Mélanges Per Denez, Hor Yezh / PUR-Klask, Roazhon, 1999, pp. 457-467.